

ku 44914

Fr. Spalkevič
Reichenburg.

Nasi narodni grehi

Kako bo z VOJSKO?

Slovenem

v svarilo in v pouk

napisal

PODGRAJSKI. —

Fajdiga Ivan

V GORICI

Natisnila in založila • Narodna tiskarna •
1900.

N
Ka

Naši narodni greki

Kako bo z vojsko?

Slovenecem v svarilo in v pouk

napisal Podgrajski.

V GORICI

NATISNILA IN ZALOŽILA »NARODNA TISKARNA«
1900.

44914

036022942

Predgovor.

Rodni bratje in sestre!

Znano je, da smo Slovenci majhen in malo poznani narod na svetu. Kadar se govori o narodih, imenujejo se pač veliki narodi kakor: nemški, francoski, italijanski, angleški, ruski, španjski, da, celo — turški in arabski narod, a slovenski narod se ne imenuje. Naš slovenski narod je radi tega podoben oni borni kočici, ki stoji zunaj lepega mesta z velikimi sijajnimi palačami in na katero kočico ne misli nikdo, ki gleda svitile palače.

Da pa je naš narod tako neznan, tako pozabljen kakor kočica zunaj mesta, tega je največ kriv

naš **narodni greh**, greh, s katerim grešimo mi Slovenci zoper čast in obstanek svojega naroda in s katerim grehom provzročamo, da se borna kočica naš narod ne more dvigniti, kakor one palače v mestu, marveč da mora ostati še dalje in dalje pozabljena in skrita. In da je res tako, da zares grešimo zoper svoj narod in da zares trpi čast in sreča našega naroda vsled naših narodnih grehov, o tem se bomo prepričali v tej knjižici. Radi tega prosim svoje čitatelje, da jo prečitajo pazljivo do kraja in dobro premislijo vse, kar je pisanega v njej. Knjižica je napisana v ta namen, da s pomočjo iste pride narodna zavest tudi v zadnji kotiček naše slovenske domovine, da obvaruje narodnega greha tudi zadnjega kmetiča v zadnji slovenski vasi. Ker enako kakor narodni greh bogataša v mestu, škoduje narodu tudi narodni greh kmetiča v zadnji slovenski koči.

Ta knjižica pa bodi opomin slednjemu, da se ogiblje narodnega greha; slednji naj jo ima pri sebi in se pouči iz nje, česa mu je storiti, da ne greši zoper svoj mili narod. Prepričan sem, ako knjižico prečitajo vsi moji rojaki in rojakinje, da bode narodnih grehov čedalje manj med nami..

Rodni bratje in sestre! Časi, v katerih živimo so resni in nevarni. O nevarniši, kakor je to med nami znano! Krvave vojne so začele divjati po svetu; hudo sovražstvo je zbujeno med ljudmi na vseh koncih in krajih. Drug mrzi družega, drug preži na drugega, kako bi mu škodoval, da, kako bi ga uničil.

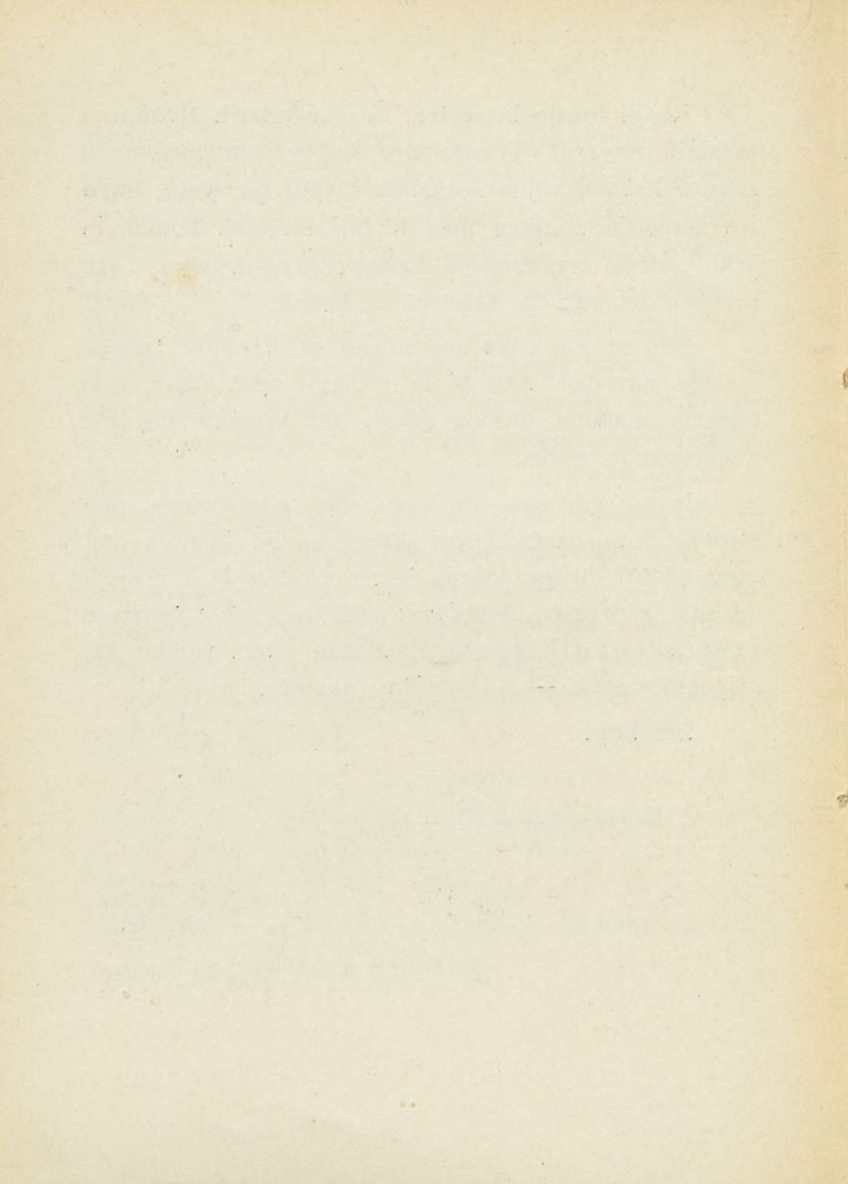
Kdo ve, kaj čaka nas Slovencev, kaj čaka našega malega naroda? Ako bi se vzdignil velik vihar, tudi našemu malemu narodu ne bi bilo prizanešeno, ker nevarnost je velika.

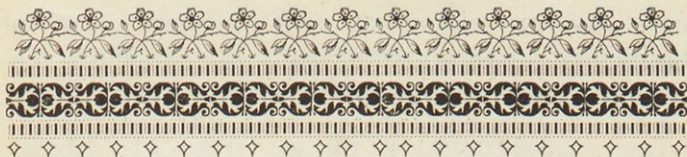
In kaj moremo storiti mi, ako se nevarnost približa? Česa družega, kakor skrbeti za to, da nam vest nima očitati, da smo morda še pripomogli k nesreči naroda, z drugimi besedami: očistimo svoje življenje vseh narodnih grehov! Morda s tem vendar kaj pripomoremo k — odvrnitvi nesreče.

Dal Bog!

V Ljubljani meseca julija 1900.

Pisatelj.

Naš narodni greh.

Govoreč o našem narodnem grehu, imenujmo ta greh naravnost »naš greh«, ali greh vseh Slovencev.

Kaj pa je narodni greh?

Narodni greh ni sam na sebi greh v tem pomenu besede, vendar je lahko tudi tako nevaren greh, kakor mnogo drugih, kakor n. pr. rop, umor, tatvina itd. A narodni greh ima še ta svoj posebni pomen, ker se s temi grehi ško-

duje enemu celemu narodu na njega časti in bodočnosti, ker so toraj tudi nasledki teh grehov navadno usodepolni za ves narod.*)

Narodni greh je toraj oni greh, s katerem ne grešiš samo zoper posameznega človeka kakor uda svojega naroda, ampak s katerem grešiš zoper ves svoj narod in s katerim grehom tudi lahko pogubiš svoj narod, sáboj vred.

Iz tega že sprevidiš, dragi čitatelj kako težek greh je greh zoper narod.

Ali da se lože razumeva, naj navedem koj primero o velikem narodnem grehu, ki pa bi bil v takem slučaju tudi ob enem velik smrtni greh, toraj greh zakrivljenega umora.

Mi Slovenci, vzemiva, bi se danes morali vojskovati s kakim svojim sovražnikom, naj bi bil ta sovražnik Turek, Nemeč, Lah ali Madžar, — vse eno je.

Kar naenkrat, sredi vojne, pa bi se zgodilo, da bi eden naših izdal naše bojne čete sovraž-

*) Pa pravici bi smela postava kaznovati narodne grehe enako ali še hujše, kakor druge prestopke. A za te grehe bi seveda trebalo še narediti posebnih paragrafov.

niku. Sovražnik bi se našemu taboru približal skrivaj in bi nas napadel ter pomoril na tisoče naših najboljših sinov.

S tem izdajstvom toraj bi storil naš človek strašen naroden, a seveda tudi velik smrten greh, kajti zavoljo njegovega izdajstva bi naš narod lahko izgubil na tisoče mož, morda bi bil naš narod sploh pokončan od sovražnika za vedno in bi tudi lahko nehal živeti kakor narod. Kajti kako lahko postane sovražniku, da zatre potem ves ostali narod, ko je pomoril njegove najboljše branitelje in — Slovencev ne bilo bi več!

Ali spoznaš, dragi čitatelj kako velik greh zoper svoj narod bi bilo tako izdajstvo?

To, kakor sem rekel, je bila le primera, da moj čitatelj že koj v začetku tega spisa začne spoznavati, kaj je narodni greh ali greh, storjen na škodo svojega naroda.

Ker pa je narodnih grehov na tisoče, večjih in manjših, grehov, kateri vsi pomagajo ukončevati narod, radi tega je potrebno, da o teh grehah natanjčno govorimo in spoznamo tudi vse nasledke narodnih grehov za vsakega posameznega, kakor tudi za ves narod skupno.

V ta namen je potrebno vedeti:

1. Kaj je sploh narod?

2. Kako se še greši zoper narod in

3. Kateri so nasledki narodnih grehov?

Ko smo razmišljali vse to, potem še le preidemo na podrobna naštevavanja vseh narodnih grehov z nasledki in naposled na način, kako se nam je ogibati narodnih grehov sploh.

1. Kaj je narod?

Narod je veliko število ljudij, ki so se narodili iz enega plemena, ljudij, ki govorijo vsi eden in isti jezik, ali tudi jezike, med seboj tako podobne, da se ljudje teh jezikov lahko razumejo med seboj.

Na svetu je veliko plemen ali narodov ljudij, ki govorijo enake ali podobne si jezike. Taka plemena ali narodi so: francozki, italijanski, angležki, nemški, slovanski in mnogi drugi narodi.

Mi Slovenci pa pripadamo k slovanskemu narodu. K slovanskemu narodu pa še pripadajo Rusi, Poljaki, Čehi, Hrvatje, Srbi in Bolgari. Vseh Slovanov t. j. ljudij slovanskega plemena **nas je blizo 200 milijonov**; a Slovencev, t. j. našega, slovenskega naroda samega pa 1,567.000. Prebivamo Slovenci v Kranjski, Primorski, Štajerski

in Koroški pokrajini, katere vse skupaj se imenujejo slovenska dežela ali **domovina Slovencev**, ker razun gornjega dela Štajerske in Koroške, smo Slovenci v teh pokrajinah skoro edini prebivalci in skoro edini gospodarji.

To je toraj naš slovenski narod. Ta narod ljubiti, ta narod spoštovati, ta narod množiti in prizadevati se, da postane imeniten, bogat in po vsem svetu sloveč, to je naša dolžnost.

2. Kako pa se greši zoper narod?

Mnogo je grešnikov na svetu, ki se svojega greha ne zavedajo, ker niso bili o tem dovolj poučeni; taki grešniki trpe dostikrat hude nasledke svojih grehov, katero trpljenje bi jim bilo prihranjeno, ako bi se bili znali greha ogibati.

Enako je tudi mnogo grešnikov zoper narod, ki niso poučeni, a ki vendar trpe nasledke narodnih grehov in ž njimi trpi tudi ostali narod. Največ je v Slovencih takih narodnih grešnikov, zato naš narod trpi največ brez krivde posameznih — zakaj? Zato, ker naš narod ni zadosti poučen gledé narodnih grehov in njihovih nasledkov, kakor tudi ne glede dolžnosti, ki jih mora spolnjevati na svojo čast in srečo.

Naše ljudstvo je še dokaj dobro poučeno o krščanski veri, a o narodnosti je premalo poučeno. Ako vprašaš zadnjega kmetiča v zadnji gorski vasi, katere narodnosti je, ne bo ti vedel odgovoriti: da je slovenske narodnosti, da je Slovenec; ako pa ga vprašaš, katere vere je, odgovori ti naglo, da je krščanske vere, da je kristjan. O tem smo se že prav mnogokrat prepričali. Toda vprašam: ako je zaslužil naš dušni pastir vso našo hvaležnost s tem, da je naše ljudstvo poučil v krščanski veri, zakaj pa enake hvaležnosti nočejo zaslužiti oni, katerih dolžnost bi bila, naš narod v narodnih rečeh tako poučiti, da bi se popolnoma zavedal svojih narodnih dolžnosti?

Ali tako zanemarjenje ni že narodni greh, ki se maščuje in kaznuje, — na kom? Na narodu, ki trpi vsled tega! Narod greši nevedé, a tudi trpi nevedé, to narodovo trpljenje pa pada na vest onih, ki bi narod morali poučiti!

Kako naj zadnji kmetič v zadnji slovenski vasi spoštuje in ljubi svoj slovenski jezik, in ga varuje tudi v največjih skušnjavah, ako pa ne pozna velike vrednosti svojega jezika? To je tako, kakor če nosiš v žepu drag biser, a ne veš, da je vreden več sto goldinarjev. Ali bi ti

bilo žal, ako ga izgubiš? Gotovo ne, ker njega vrednosti nisi poznal. Ali bi ti bilo žal za tvoj slovenski jezik, ako bi ga moral zamenjati z družem? Gotovo ne, ker nisi poznal njegove vrednosti!

V tem oziru samo eno primerico, katero naj si čitatelj dobro utisne v spomin. V neko gorsko slovensko vas so hodili več let zaporedoma neki tujci čez poletni čas, ker zelo jim je dopadlo v onem lepem planinskem kraju.

No, eden teh tujcev se je večkrat izrazil: da naše ljudstvo ne pozna lepote svoje domovine, da se je ne zaveda in je tudi ni vredno. Toda kaj še domovina, ta tudi pride na vrsto, — a narodnost, narodnost! Ko so bili ti tujci prvo poletje v tem kraju, je še šlo, oni se niso zmenili za to, da bi se priučili našemu jeziku, a naš kmetič in njegova družina se niso zmenili za jezik tujcev: mlatili so toraj vsaki svojega in šlo je vse gladko, nikdo ni stradal, nikdo ni spal na dežju radi tega. Naš kmetič pa je imel poleg tega še lepe dobičke od tujcev. — Pa je prišlo drugo poletje.

Tujci tudi to drugo leto niso marali priučiti se jeziku našega ljudstva, mej katero so prišli uživati lepo prirodo božjo, sveži zrak in zdravo

planinsko hrano, marveč so hoteli ostati trdi, ne ganivši se za las od svoje tujščine. To je bilo sicer zanje častno, po eni strani, kajti to je pomenilo, da oni ljubijo svoj jezik, da so nanj ponosni in iz tega je bilo spoznati, da so bili že tudi v otročjih letih tako vzgojeni, da jim je ljubiti in spoštovati svoj materinski jezik nad vse druge jezike na svetu in ga ne zamenjati z nobenim drugim. Že kakor otroku je bilo vsakemu od njih rečeno, da je veliko izdajalstvo, velik narodni greh, ako kdo opusti svoj jezik in ga zamenja z drugim.

Kakor rečeno, bilo jim je šteti v čast, da so se tako trdno držali svojega jezika, — ali to bi bilo vse lepo, da so ostali tudi v svoji domovini, in niso hodili v deželo drugega naroda, kateri govori drug, in ne njihov jezik. To bi se bilo spodobilo že zavoljo prijaznosti in iz spoštovanja do našega naroda, da bi se bili za silo priučili našemu jeziku, tako, da bi jih bil naš kmetič lahko razumel. Enako bi moral kdo iz med nas, ako bi šel v tujo deželo uživat lepoto planinskega sveta, priučiti se jeziku, ki ga govori ljudstvo ondi, ker to je prav gotovo, da bi ono ljudstvo ne hotelo se učiti sloven-

skega jezika zavoljo enega ali dveh Slovencev, ki prideta za nekaj tednov v njih kraj.

Kako pa se je zgodilo tukaj?

Naš kmetič in njegova družina, videvši, da se tujci ne marajo učiti slovenskega jezika, kakor bi se bilo spodobilo za tujce, — naš kmetič in njegova družina so se jeli polagoma učiti tujega.

In tako je šlo lepo dalje od tedna do tedna in naši ljudje so že prav dobro razumeli tujščino! Ko je prišlo tretje poletje, so tujci z našim kmetičem že tako lepo govorili njihov jezik, kakor z svojimi. Pa mi boš dejal, kmetič v zadnji gorski vasi: saj je bilo lepo, da sem se naučil tujega jezika, ga vsaj zdaj znam. Vse prav, ljubi moj! Tudi jaz sem te misli, kajti: »kolikor jezikov znaš, toliko ljudij veljaš« je stari pregovor.

Toda ta pregovor mora veljati za — vse, toraj je moral veljati tudi za one tujce, tvoje goste! Zakaj pa se oni niso učili tvojega jezika? Saj so bili oni še boljše omikani in učeni, kakor ti in so tem bolj poznali vrednost gori omenjenega pregovora. Ali oni so bili preprevzetni, da bi se bili učili slovenskega jezika, čeravno je bila to njih dolžnost in zakaj? Glej, oni tvoji gostje, so bili le pritiklina v

tvojem kraju in ti, kmetič in tvoji, ste bili steber na svoji zemlji. Ker pa si se ti ponižal in popustil svoj jezik in se učil tujega, samo da bi razumeli tebe oni, ki so bili v tvojem kraju le nekaj tednov, zato si ti storil velik narodni greh, — greh, ki bi se lahko zelo maščeval na tebi. S tem odnehanjem pred tujci, ki niso hoteli nič odnehati, to je: ki niso hoteli se prav nič učiti slovenskega jezika, s tem si ti onečastil svoj jezik, ker nisi poznal njegove vrednosti. Onečastil si pa tudi ves svoj narod. Kajti pomisli, ako bi ravnali vsi Slovenci tako, kakor si ravnal ti, kaj bi se lahko zgodilo? Zgodilo bi se, da bi se lepo vsi naučili tujega jezika, a svoj lepi slovenski jezik pa bi zavrgli, kakor da ni nič vreden. Samo treba bi bilo, da tujci tako trdovratno pritisnejo za nami, kakor so pritisnili ná-te tvoji tuji gostje, pa bi se zgodilo. Vsi mi, ki govorimo svoj ljubljeni slovenski jezik, govorili bi naenkrat tujščino in — našega jezika bi ne bilo več! Iz tega sprevidiš, kako velik greh je, popustiti svoj jezik in govoriti tujega z ljudmi, ki nočejo govoriti tudi našega jezika. Ponižnost je lepa reč, a v narodnih rečeh mora veljati za vse, ali pa za nobenega! Ako je le eden ponižen, drugi

le eden ponižen, drugi pa so trdi in prevzetni, se bode ta eden moral kmalu umakniti drugim.

To je bil toraj narodni greh, ki ga je storil naš kmetič proti svojemu jeziku.

Toda to še ni bilo vse.

Tretje poletje se pripeti nekaj posebnega — nekaj žalostnega: zagvozda je bila zabita v slovensko deblo in udarec za udarcem se je jelo bolj kljati...

Tretje poletje prša nekega dne tujec našega kmetiča, ako mu proda svoj svet s hišo vred, ker da mu tako zelo dopade v tem kraju, rad bi si zidal ondi lepo novo hišo itd.

Naš kmetič je jel premišljati, posvetovati se s svojimi — imel je poleg žene in petero otrok tudi še živa oba stariša — tujec je ponujal veliko denarja in naš kmetič je bil ubog. Pač je bilo pomislekov, preudarkov sem in tija, zlasti se nista rada udala stariša, da bi zadnje trenutke svojega življenja zapuščala svoj ljubi domači prag in šla po svetu, Bog ve kam. Naposled je premagalo poželjenje po denarjih in kmetič se je udal, prodal je svoj dom in se preselil z vsemi od tod.

Toda, glej, slovó ni bilo lahko in na slovó niti mislil ni, ko ga je vabila skušnjava denarja.

Zdaj pa je čutil, da se težko, prav težko loči od domačega praga. A kaj še on! V dan ločitve je bilo prav grozno. Okoli kmetiča so se zbirali otroci in bridko jokali. Ondi na vogalu hiše pa sta stala stariša, oče in mati in se držala za roki ter molčé strmela pred se. Silno sta trpela, — oh, saj se je bilo treba ločiti od ljubega kraja, kjer sta preživela svojo zlato mladost, kjer sta izredila svoje otroke in dosegla visoko starost v tihi zadovoljnosti! Koliko dni še in Bog bi ju bil poklical k sebi in jima dal počivati v tihi domači zemlji, — zdaj pa proč, daleč proč, za vselej! Zdajci se stariša objameta in glasno zajočeta in to je bil jok, kakoršen bi raztopil najtrši kamen, kaj še človeško srcé! Naš kmetič je čutil v pogledu na stariša še le prav, kaj je storil, ko je prodal tujcu dom, kako velik greh je storil in že se je pokesal, a bilo je prepozno! Zdajci je spoznal, da je premalo ljubil tudi svojo rodno zemljo in dom, da ga je mogel prodati za ubegli denar. In zdaj je tudi spoznal, da je težko grešil zoper svoj narod,

1. Ker je ponižal svoj jezik pod jezik tujca, ker je zavrnil svoj slovenski jezik in govoril tujščino s tujcem,

2. Ker je oropal rojstnega doma in varne strehe sebe in svoje drage in
3. Ker je dal prostora tujcu na slovenski zemlji, tujcu, ki je bil lahko velik sovražnik našemu narodu.

In da je poslednje utegnilo biti resnica, sledi lahko iz tega: Ko se je kmetič poslavljal od doma in sta s krvavečim srcem in objokanih oči se ločila uboga stariša od drage domače zemlje, stal je tujec mirno in z mrzlim pogledom ter s posmehom na lici opazoval vse to in ni ga najmanj ganilo.

Iz tega trojnega greha pa se je nadalje rodilo neštevilnih nasledkov in sicer:

1. za kmetiča samega,
2. za njegove drage in
3. za slovenski narod in kateri nasledki bodo segli še v pozne, pozne čase in pričali zoper njega in one, ki ga niso dovolj poučili.

In zdaj si oglejmo nasledke narodnih grehov našega kmetiča v odstavku:

3. Kaki so nasledki narodnega greha?

Ko je kmetič s svojimi zapustil dom, bila je njih prva misel, kupiti kako drugo domačijo na

Slovenskem. In res, kmalo se jim posreči, kupili so po ceni, ostalo jim je še denarja. Malo po malem bi se bili tudi privadili na novem domu, toda ne ve se, kaj je bilo krivo, ni bilo pravega veselja, prave zadovoljnosti. Noben od njih ni bil ne eno uro vesel na tem domu, vseh je bolelo srcé. Seveda, ker ni bilo veselja, tudi ni nič hasnilo vse delo, samo stroški so bili. — Zlasti sta vidno jela hirati stariša in sta tudi kmalo umrla. Izprosila sta si od sina samo še to ljubav, da ju pokoplje na starem domačem pokopališču, v dragi planinski zemlji.

Po smrti starišev kmetiču ni bilo več obstanke na novem domu, zato proda za nizko ceno vse in se preseli daleč na Nemško s svojo ženo in otroci vred.

Ondi je sprejel v neki tovarni delo in postal najemnik. Nekaj časa je šlo. Nosil je ženi denar, delal in služil. Toda kmalo so postali vsi nezadovoljni. Med tujim ljudstvom se niso čutili srečne, vse jih je tudi gledalo po strani; pa tudi delo v tovarni je bilo nezdravo. Ali kaj pomaga: potrebno je bilo, otroci so odraščali in tu in tam je tudi kaka bolezen vzela mnogo denarja. Naposled je še žena morala služiti, sprejeli so jo v tovarno proti malemu plačilu.

Delala je reva, da pomaga možu nositi stroške, ali to je bila zanjo — smrt. Obolela je in v tuji daljnji zemlji jo je moral položiti k večnemu počitku.

Imel je pač še otroke, — toda čuj nesreče: vsi otroci so se mu izneverili in se izgubili po tujini okrog; celo očitaj je moral slišati od njih: »ali niste prodali doma in zapravili ves denar, nas pa pognali po svetu brez strehe, sram bodi — tacega očeta!« Tako se je maščeval nad njim njegov narodni greh v njegovih lastnih otrocih. Ali tudi to še ni bilo vse. Naposled se ga loti čudna bolezen, posledica nezdravega dela v tovarni. Odpustili so ga iz dela in postal je siromak. Brez denara in zdravja in brez človeka, ki bi ga tolažil v njegovem obupu, se je napravil na pot v staro svojo domovino. Še enkrat se je poslovil od gomile svoje uboge žene, otrl si je solzo in dalje! Ali je treba omenjati, koliko je pri vsem tem trpelo njegovo srce? Toda kaj: saj je vse to sam zakrivil, zakaj pa je prodal svoj varni dom?

In ni minulo vsega skupaj deset let, ko je pricapljal, raztrgan, lačen in bolan v domovino, v svoj srečni planinski kraj.

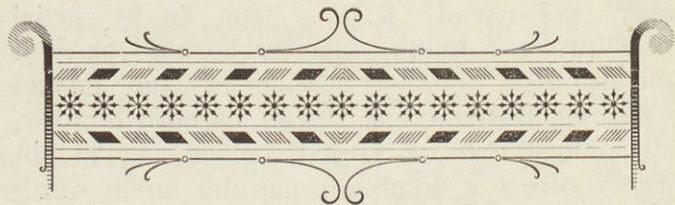
Tujec si je mej tem sezidal na onem kraju lepo ponosno poslopje, a do tal je podrl dom kmetičev, da ni bilo več sledu o njem. Necega dne prikoraka kmetič na ponosni dom tujca in poprosi milodara. Pove, da je on tisti, ki je bil nekdanj tu gospodar. Toda kaj se mu zgodi? Tujec mu pokaže vrata in naščuva svojega psa nanj, pravi: »Poberi se! Ker si bil tak norec in si prodal svoj dom za ničev denar, nisi bil vreden družega, kakor da te zadene kazen in zadela te je! Nič vreden ni oni, ki ne zna obdržati domače strehe! Ako delajo tako vsi Slovenci, kakor ti, bodo kmalo ob svoj rod in dom. Sramota nanje — poberi se!«

To je bilo seveda prehudo za našega kmetiča, katerega ni nikdo podučil, kako velik narodni greh je, prodajati tujcu in zapuščati svoj varni dom, kajti, ako bi mu bil kdo vzbudil dovolj ljubezni v srcu do svojega jezika in do svoje domovine, nikdar bi ne bil tako strašno grešil. Zdaj pa so mu stopili nasledki narodnega greha v vsej svoji strahoti pred oči in mu očitali nesrečo, ki jo je zakrivil. Zdaj je spregledal, da ni grešil samo zoper svoje, ker je pahnil stariše in ženo v prezgodnji grob in je svojim otrokom iztrgal varni dom, marveč da je tudi silno grešil

zoper svoj narod! Kajti s tem, da je speljal svoje otroke v tujino, kjer so pozabili na svoj mili slovenski jezik in sprejeli tujščino, odvzel je narodu slovenskemu število narodovih udov, kajti pomisliti je moral naš kmetič, da bi bili njegovi otroci v domovini narodili novih otrok in novih udov naroda in ga pomnožili, vse to je odtegnil zdaj narodu. Namesto tega pa dal priliko tujcu, da se je naselil v naši domovini, ki bode množil tukaj svoj prevzetni rod v veliko škodo našega naroda v pozne, pozne čase.

Kaj je pomagalo kmetiču, da je šel zapuščen in izgnan od svoje zemlje potožit svoj velik greh in svoje gorje na gomilo starišev svojih — — to, kar je storil hudega sebi, svojim in vsemu narodu, to se ne da nikoli več popraviti.

Kdo je sovražnik našega naroda?

predstoječem smo že prav razločno spoznali, kak je narodni greh in kaki so njega nasledki.

Tu vmes pa moram postaviti malo razpravo o sovražnikih našega naroda, to pa radi tega, ker bomo spoznali, da so sovražniki našega naroda tudi oni ljudje, kateri izkoriščajo naše

narodne grehe v našo škodo in nas še nape-
ljujejo v narodni greh, da bi nas tem ložje po-
gubili.

Tak sovražni namen smo prav razločno za-
sledili pri tem tujcu, ki je kupil od našega kmetiča
dom in zemljo. Kajti ta tujec, ako bi bil spo-
štoval našo narodno last, kar bi se bilo gotovo
spodobilo, bi ne bil smel niti misliti na to,
da kupi od našega kmetiča dom in zemljo, ker
je vedel, da se s tem pregreši s kmetičem vred
zoper naš narod in se toraj pokaže našega so-
vražnika.

Ker se je pa še v dan bridkega slovesa kme-
tičevih dragih obnašal mrzlo in prezirljivo, da,
celo posmehljivo, pokazal je s tem, da je prav
naš sovražnik in da je to, kar je storil, storil
namenoma, da škoduje našemu narodu in
je toraj naš narodni sovražnik.

To prepričanje pa nas sili, da se ustavimo
ob razmišljanju o naših narodnih sovražnikih
in ob natanjčnem spoznavanju istih, kar se v
Slovcnih zares vse premalo in prepovršno stori.

Kdo je toraj naš narodni sovražnik?

Prav mnogo našega ljudstva je še danes
tega mnenja, da je naš najhujši sovražnik —
Turek. Zakaj? Zato, ker je požigal in moril po

naših krajih v minolih stoletjih. V tem domnevanju je v našem ljudstvu ukoreninjena misel, da je le oni naš pravi sovražnik, ki požiga in mori, a drug nobeden.

Tako mnenje pa je ravno dokaz o slabem poduku našega ljudstva v — narodnih rečeh.

Kakor sem že prej omenil, velik del našega ljudstva ve pač dobro, da je krščanske vere, ne ve pa še, ne zaveda se pa, da je naroda slovenskega. O tem takoj zopet primeri.

Recimo, da bi danes zopet udril Turek v naše kraje in bi požigal, ropal in grozno moril in mesaril med nami — kaj bi dejal naš kmetič v zadnji gorski vasi? On ne bi dejal, da je Turek pomoril tudi toliko in toliko tisoč Slovencev, kolikor tisoč je pomoril — kristjanov. V tem tiči zapopadek in razloček mej enim in drugim, katerega razločka pa bi ne bilo, ako bi bilo naše ljudstvo tudi v narodnih rečeh enako podučeno.

Toda dalje!

Turek je zares tudi danes še naš velik sovražnik in ako bi mogel, ponovil bi danes vse one grozovitosti med nami, katere so našemu narodu v tako žalostnem spominu. A Turek se danes ne more več ganiti, držijo ga v kleščah

druge moči, njega se nam ni več bati, on je odgnan. Vender pa vemo, ako bi mogel zopet tako moriti, kakor je moril nekdanj po naših krajih, to vemo, da bi veljal njegov meč zopet le gjavrom t. j. kristjanom. Turek bi moril v nas le kristjane in nič družega.

Mi pa imamo danes drugačnih sovražnikov, kakor je Turek, mi imamo sovražnike, ki nam niso toliko sovražni zavoljo tega, ker smo kristjani, narveč za to, ker smo — Slovani. Pa tudi to sovraštvo je druge vrste. Sovraštvo teh naših novih sovražnikov obstoji v tem, ker so oni naše dežele lačni, a mi smo jim na poti, ker bi oni radi razširili obširnost svojih kraljestev čez dežele Slovanov in bi radi naselili naše dežele z rodnom svojega jezika, a mi smo jim na poti. Toraj je le lakomnost in častihlepnost, kar jih dela nam v sovražnike, ne pa toliko krvočnoost, kakor je to pri Turkih.

No, ti naši novodobni sovražniki pa niso manj nevarni, kakor so bili Turki, to pa radi tega, ker nas oni hočejo uničiti z nekrvavo vojsko t. j. vzeti nam hočejo z zvijačo dom in naš rodni slovenski jezik.

Za to nam je najboljša priča oni tujec, ki je zapeljal našega kmetiča, da mu je prodal svoj

svet, sam pa se je izgubil na tuje. Vzemiva samo, ljubi moj čitatelj, da bi bilo veliko takih tujcev, ki hočejo na en ali drugi način pridobiti za se naš svet, ali s kupčijo, ali z zvijačo, — kaj bi bilo naposled? To, da bi se Slovenec za Slovencem izgubil iz naših krajev, notri pa bi prišlo čedalje več tujcev, naša domovina bi nehala biti **naša** domovina, postala pa bi domovina tujcev.

Ali razumeš zdaj, ljubi moj čitatelj v zadnji slovenski vasi, kaki so naši novodobni sovražniki? Ne z umorom, ampak z zvijačo nas hočejo iztrebiti iz sveta. Toda ti naši sovražniki tudi še pri vsem tem niso tako nedolžni, kakor bi se mislilo — — tudi oni bi prelivali našo kri v krvavem boju, ako bi prišlo do tega, da bi ne dosegli z lepa, t. j. z zvijačo, kar po vsej sili hočejo imeti, t. j. našo domovino, naš lepi slovenski svet. In teh sovražnikov se nam je treba silno bati, njih se nam je treba zelo ogibati! Tu velja samo eno: vsakdo, ki ni od našega rodu in jezika in poželi naše zemlje in ki hoče zatreti v naši domovini naš slovenski jezik, — je tudi naš resnični sovražnik v teh čudnih časih in pred njim je treba biti previden.

Sovražnik naš je pa tudi vsakdo, ki daje priliko in pomoč tujcu, da si pridobi našo zemljo

in zatira naš jezik, in take prilike — dajemo pogosto tudi Slovenci, toraj smo prav pogosto tudi mi sami svoji sovražniki!

Pa o tem pozneje.

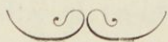
Zakaj imamo Slovenci sovražnike?

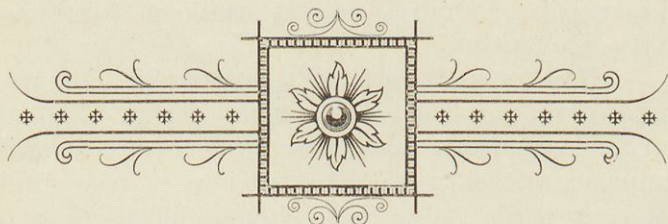
Prvi vzrok, zakaj imamo Slovenci sovražnike, leži v naši naravi. In ta je krotka, je pohlevna. Mogoče, da naši predniki niso bili tako. Vsaj znano nam je, da so Slovani prejšnjih časov dobili mnogo vojska, da so bili včasih zelo bojeviti. Vender pa nam pripoveduje zgodovina, da so bili Slovani vseh časov le delavni in pridni ter dobri ljudje; da so bili zelo prijazni, gostoljubni in postrežljivi in tudi zelo zaupljivi proti tujcu. Slovan ni z lepa mislil slabega o drugem človeku. To njegovo lastnost so smatrali tujci dostikrat za nevednost in zabitost in so jo, ker so bili predrzneji in bolj divji, izkoriščali zase. Nekateri so Slovana izkoriščali, da jim je delal

in služil, drugi so ga goljufali in tretji so na njem znašali svojo zversko strast in ga mučili in morili, kakor krotko žival. Radi tega se je pripetilo, da so tujci podjarmili mnogo slovanskih plemen in si jih storili podložne. In ta podložnost prejšnjih slovanskih rodov je prešla v meso in kri in se je ohranila tudi v našem današnjem rodu.

In ta krotkost naša, bi lahko rekli, je tudi velik naš narodni greh in naš sovražnik, ki nam je zakrivil že mnogo hudega. O tem naj le natanjčno premišljajo moji čitatelji in naj bodo prepričani, da je krotkost le med krotkimi dobra lastnost, drugod pa nikjer. Ako bi bili na svetu samo krotki in dobri ljudje, bi gotovo ne bilo vojska. Ker pa je mnogo več surovih in divjih, radi tega so krvave vojne in zoprni boji v enomer in kdo trpi največ po teh vojnah? Zopet le krotki in dobri, zmagujejo pa hudobni in surovi.

Prav radi tega je še na svetu tako hudo.

Koliko smo vredni Slovenci in Slovani sploh?

ko bi se vsaki od nas prav jasno zavedal, kako veliko vrednost ima v sebi naš narod, bi se gotovo nikdo ne pregrešil z najmanjšim narodnim grehom, ampak vsakdo bi se na moč prizadeval, da stori vse v čast in srečo tega naroda, h kateremu spada.

Naš narod je eden najlepših biserov v kroni Slovanstva in je z drugimi besedami ena naj-

krasnejših cvetnih gredic v velikem čarobnem vrtu Slovanstva.

Naš jezik, to je: naša govorica je ena najlepših med vsemi slovanskimi jeziki. Ako bi očistili naš jezik tujih jezikovnih smetij, katerih smo se navzeli v družbi s tujci in bi naše ljudstvo govorilo tako čisto slovenščino, kakor jo čitamo v naših knjigah, — oj, to bi bilo veselje! Naš kmetič v zadnji gorski vasi naj bi govoril tako čisto in gladko, kakor čita notri v knjigi, kjer že danes vsako besedo razume, — ali bi ne bilo to nekaj posebnega? Noben narod na celem svetu bi potem tega ne premogel, kakor mi Slovenci.

Ali ne samo naš jezik, tudi druge naše lastnosti so veliko vredne. In vse te lastnosti leže v naši naravi, v našem duhu notri, kakor veliki zakladi, s katerimi zakladi, ker se jih ne zavedamo, delamo pa še vedno tako grdo, kakor bi ne bili vredni piškavega oreha.

Prvič je naš duh vreden zlatá in biserov in to spoznamo na sledečem. Ako se hoče kateri koli od nas naučiti tega in onega, kako hitro si vse zapomni in si tudi obdrži v spominu! Toda ne le to. Koliko je v našem narodu pa celo ljudij, ki so takoimenovani samouki t. j.

ljudij, ki se niso nikjer učili, pa so pravi izvedenci v različnih stvareh. Ne da bi jih kdo podučeval, navadijo se najlepših rečij: ta si izdeluje sam hišno opravo, naredi si sam mize, stole, omaro, posteljo, drugi zopet si napravi sam obleko in obutev, tretji si naredi sam voz ali kmetijsko orodje itd. in prav veliko jih je, ki se navadijo sami slikati podobe in največ je taci, ki se nauče sami pisati in brati. Vsega tega mnogi drugi narodi nimajo. Koliko pa je pri nas ljudij, ki se nauče sami ob sebi glasbe in drugih umetnosti brez vsakega poduka! Ali niso to veliki zakladi našega duha? Pa to niso le posamezni slučaji, ampak vsak Slovenec se prav hitro nauči tega ali onega.

Kako še le bi bilo, ako bi Slovenci imeli zadosti šol za vsake vrste vednost, kakor jih imajo drugi narodi, recimo Nemci in Italijani! Mi bi bili lahko sami učenjaki in umetniki. Ni čudo, da nam tujci, ki imajo n. pr. pravico, dajati nam šole, dajo le pičlo malo šol! Zakaj pa to storé?

Zato ker vedo, da bi Slovenci s svojo lahkoto priučenja kmalu bili višji od njih in ker bi omikanih in v šolah izučenih Slovencev ne mogli izpodrivati od lastne zemlje, da bi širili

tuje ljudstvo čez naš svet, kakor to prav pridno delajo zdaj...

A tujci, naj si bodo ti ali oni, imajo veliko šol kar pri rokah, pa še s tolikimi šolami vred niso vedno še povprečno tako bistri, kakor mi in to zaradi tega, ker se njih ljudje mnogo težje učé in se jih mora dostikrat siliti v šole. Pa pogledjmo slovenskega dečka, ki pride v šolo, kako hlastno pograbi po knjigah in kako naglo se učí! Ako ga daš v srednje šole v mesto, ali na gimnazijo ali v realko, vsako leto ti izdela ali izvrši en razred in navadno študira le toliko let, kolikor je razredov na šoli; enako priden je, ko pride na visoko šolo. Kako pa je pri družih? Poznam tuje dijake, ki lomijo vsaki razred na srednjih šolah po več let, kaj pa še na visokih šolah! Tukaj je dijakov, ki so že po 40 let stari in so še vedno na šoli, ker se težko uče in jim gre vse drugo bolj po glavi kakor učenje. Ako bi mi Slovenci imeli bolj pri rokah dosti potrebnih šol, mi bi bili ne samo jako učen narod, ampak tudi zelo bogat, ker vsak izšolan človek si ložje pridobi bogastvo, kakor pa neizšolan.

Toda ne samo naš bistri duh, marveč tudi naša mehka in krotka narav je, četudi nasproti

sovražniku dostikrat velika napaka, vendarle velikanski zaklad naš. Ta naša mehka narav, katero si upa napadati naš sovražnik, ni nič družega, kakor bogati zaklad dobrote in ljubezni, ki nam je prirojena.

In koliko se da narediti na svetu lepega iz tega zaklada! Ali vse to je treba vedeti, ljubi moj kmetič v zadnji gorski vasi!

Zatoraj čuj:

Slovenec, oziroma Slovan, ljubi povprečno le mirno delo in je zadovoljen, ako ga v njegovem delu nikdo ne moti. Ne gremo predaleč, ako trdimo, da bi na svetu ne bilo nikoli krvavih vojská, ako bi šlo le po želji Slovanov, ljudje bi temveč živeli prijateljski med seboj, kakor pravi bratje in sestre. Slovan je pohleven, rad posnema od drugih narodov, kar je dobrega in lepega, vendar tuje posesti Slovan ne mara, ali da bi s pridobitvijo iste hotel celo delati komu krivico. Že ta lastnost Slovanov priča, da so oni ustvarjeni za to, da napravijo enkrat raj iz zemlje.

Poleg Slovanov in ž njimi bi vsi drugi narodi lahko živeli srečno in zadovoljno.

To pa nam zopet pove, kako zelo bi se Slovani morali sami prizadevati, da pride naš

rod do popolne veljave, ker le tedaj postanemo osrečitelji drugih narodov, ako bodemo srečni sami.

Na tem pa nas zadržujejo v prvi vrsti še naši narodni grehi. Radi tega je treba poznati vse naše narodne grehe in pota, po katerih se nam je teh grehov ogibati.

V naslednjem bomo po vrsti spoznali te grehe in tudi sredstva in pota, kako se jim izogniti.

Kateri vse so naši narodni grehi?

Razdeliti treba te grehe v tri vrste in sicer:

1. Kako grešimo narodno mi Slovenci sami med seboj?
2. Kako grešimo Slovenci nasproti drugim Slovanom?
3. Kako grešimo Slovani sploh pred svetom in zlasti pred onimi narodi, ki nam želé in pripravljajo pogubo?

1. Kako grešimo Slovenci narodno sami med seboj in kateri so ob enem nasledki teh grehov?

Slovenci grešimo med seboj narodno:

- a) ker se ne zavedamo vse svoje življenje, da smo Slovenci in Slovani in da to moramo ostati do zadnjega dihljeja. Nasledek tega greha je, da nas vsaki trenotek zaloti skušnjava in nas zapelje k nezvestobi zoper svoj jezik in zoper svojo domovino;
- b) Ker govorimo nečisto, s tujimi jeziki, n. pr. nemškim in italijanskim, onesnaženo slovenščino. Nasledek tega je, da našega jezika ne spoštujeta ne Nемеc in ne Italijan in da ga ne spoštujemo tudi mi sami in se mu radi izneverjamo;
- c) ker se ne poslužujemo v medsebojnem občevanju vselej in povsodi le svojega slovenskega jezika, marveč radi govorimo jezik tujega naroda. Nемеc ali Italijan nikdar ne spregovorita v svoji družbi drugega nego svoj jezik, a Slovenci radi čeb-ljamo med seboj nemški ali italijanski, ako le znamo. Nasledek tega greha je, da se ne

utrjujemo v ljubezni do svojega jezika in da izgubevamo spoštovanje do istega in do naroda ;

- d) ker se pred tujci sramujemo svojega naroda in jezika, ker se bojimo v tuji družbi glasno govoriti svoj jezik, kakor govorijo oni svojega in ker se sramujemo javno povedati, da smo Slovenci in Slovani. Nasledek tega greha je, da ostajemo Slovenci vedno zelo boječi nasproti tujcem, ki to našo boječnost porabijo proti nam na način, kakor da bi bila velika sramota biti Slovenec ali Slovan ;
- e) ker nemalokrat celo sami zaničljivo govorimo o svojem jeziku in narodu in ne bramo istega z vsem pogumom in odločnostjo pred tujci, kadar se le ti spozabijo in zaničujejo celo v pričo nas naš jezik in narod. Nasledek tega greha je, da raste zaničevanje tujcev in páda čast našega naroda pod noge tujcem.
- f) ker se sramujemo svojega slovenskega imena v besedi in pisavi, ker pačimo in pustimo pačiti svoja slovenska krajevna in osebna

imena na način, da so podobna tujim. Nasledek tega je, da se izgublja iz našega naroda sled slovenskega imena in ga nadomešča tuja, prav kakor hočejo tujci, ki žele izbrisati iz našega naroda slovenski izvor;

- g) ker čitamo mesto domačih prav mnogokrat brez potrebe tuje knjige in zajemamo iz njih tuje nauke. Nasledek tega je, da se privadimo tujemu jeziku in tujim navadam, a svoje zanemarjamo, pozabljamo. Na ta način postajamo odvisni od tujstva in izgubljammo svojo slovensko samostojnost;
- h) ker se mnogokrat po nepotrebnem družimo s tujci, bodisi v službi, v zakonu, v družbi. Temu je nasledek, da se navzamemo tujega duha in se izgublja od nas pravi slovenski duh in slovenski narodni značaj;
- i) ker ne spoštujemo dovolj svojih dobrih voditeljev in učiteljev, ki skrbé za naš duševni in telesni blagor. Nasledek tega je, da postajamo izgubljeni in razkropljeni, kakor čeda brez pastirja in nas tem lože premoti tujec do nezvestobe narodu;

k) ker ne učimo svoje mladine vedno in edino le v slovenskem duhu. Nasledek je, da se naši otroci že v kalu privadijo tujstvu in se navadijo zaničevati svoj jezik, narod in dom.

To so približno glavni grehi, ki jih zakrivljamo medsebojno v jezikovnem in splošno narodnem oziru.

Je pa še drugih grehov, ki jih zakrivljamo medsebojno v gospodarskem, družabnem in kulturnem pogledu. Naštejmo še te.

Gospodarski grešimo:

1. Ker ne mislimo v splošnem na to, da bi pomnožili na vsaki možni način svoje narodno bogastvo. Nasledek tega je, da vedno ostajemo **reven narod** pred svetom.

2. Ker se ne brigamo, da bi pomnožili svoj napredek v kmetijstvu in da bi svoje kmetijstvo s podukom v vseh kmetijskih vedah dvignili na najvišjo stopinjo. Nasledek tega je, da nas drugi narodi prekašajo v tem, naši kmetijski pridelki pa, kolikor jih še imamo, ne pridejo do veljave na svetovnem trgu.

3. Ker ne skrbimo, da bi našli odjemalcev svojih pridelkov na velikem trgu; nasledek je,

da zaostajamo, da nam manjka denarja, da nas tepe revščina, dočim drugi bogatijo.

4. Ker ne skrbimo zadosti za domačo obrt z domačimi ljudmi in pripomočki in se preveč zatekamo k tujcem; nasledek je, da prihaja mnogo tujega blaga v naše kraje in gre mnogo našega denarja na tuje; da morajo naši obrtno izučeni ljudje (rokodelci itd.) na tuje, a tujce redimo mi.

5. Ker ne skrbimo za to, da bi na slovenski zemlji živela samo slovenska trgovina. Nasledek je, da se selijo k nam tuji trgovci, ki nas navdajajo ne le s tujim duhom in nas zapeljujejo k narodni nezvestobi, marveč, da jim še nosimo svoj denar in na ta način bogatimo tujca in obubožavamo sami.

6. Ker nepremišljeno delamo dolgove in zapravljamo svojo posest. Nasledek tega je, da izgubljam svoja tla, nanje pa se naseljujejo tujci.

7. Ker se ne brigamo za one vrste večjo industrijo, ki bi zamogla vzpevati na naših tleh. Nasledek tega je, da moramo kupovati različne tovarniške izdelke pri tujcih, mesto da naš denar ostane doma; mi denarno pešamo, a tujci bogatijo, ker si mesto nas na naši zemlji ustvarjajo novih velikih virov bogastva.

Družabno grešimo zoper narod:

1. Ker premalo ali nič skrbimo za dostojno omiko našega naraščaja, marveč ostajamo često neolikani. Nasledek je, da smo nasproti tujcem, ki mnogo gledajo na medsebojno omiko, priprosti in navadni ljudje, dasi imamo veliko prirojeno nadarjenost za družabno dostojanstvo in se lahko priučimo vsemu, kar se nasproti bližnjemu spodobi ali ne spodobi.

2. Ker ne upoštevamo — vedno in povsodi svojega rojaka, marveč mu delamo razne krivice, ga celo preziramo ali se ž njim prepiramo. Nasledek temu je, da se omrzimo drug drugemu, mesto bi se medsebojno ljubili in vzgajali, a tujci, živeči med nami, se nam posmehujejo in se nam stavijo v izgled in za nadvladje.

3. Ker radi zavidamo domačemu človeku vsako odličnost, kakoršno pa občudujemo na tujcu. S tem si odtujujemo svoje ljudi in jih silimo med tujce, ki to izkoristijo v našo škodo.

4. Ker nam ni mari, da bi izrabili v splošnem vse lepe svoje čednosti in darove, ki naj bi družabno povzdignili vrednost nas Slovencev pred svetom.

Nasledek vsega tega je, da si navadno v nobenem slučaju v življenju ne znamo pomagati

medsebojno in ne nasproti tujcem in da prihajamo v raznih položajih v zadrego in škodo.

Tujci pa ponosno gledajo na nas kakor na malovredno neomikano družad.

Kako grešimo kulturno?

Kulturno grešimo:

1. ker ne skrbimo za to, da bi izrabili vse prirojene zaklade svojega duha v svrhu, da stopimo na najvišjo stopinjo kulture in ne skrbimo tudi za vsa le mogoča sredstva, da te zaklade potrebno porabimo.

Tu je v prvi vrsti šolstvo. Mi Slovenci se ne brigamo dovolj za to, da bi si oskrbeli zadostnega šolskega pouka in zadosti slovenskih šol, ki so:

- a) ljudske šole,
- b) srednje šole,
- c) visoka šola;
- d) kmetijske šole,
- e) obrtno strokovne šole,
- f) trgovsko-izobraževalne šole,
- g) jezikovne šole,
- h) razne druge izobraževalne šole.

Nasledek temu, da preveč zanemarjamo pouk teh šol in se zlasti ne brigamo za zadostno nabavo teh šol, je:

- a) da velik del našega ljudstva še vedno ne zna dobro pisati, čitati in računati in ostaja vse svoje življenje neumno in neuko;
- b) da mnogo naših nadarjenih sinov, kateri bi se na gimnazijah in realkah zamogli pripraviti za boljši poklic, ostaja na priprostem kmetijstvu ali rokodelstvu, ki jih komaj živi, boljše službe v naši domovini pa jemljejo tujci, ki prihajajo k nam od drugod;
- c) da imamo premalo visokoučenih mož, ki bi vodili narod po pravi poti h kulturi; da imamo še premalo umetnikov in v visokih tehničnih vedah izobraženih mož, — sploh ljudij, ki bi bili v slavo narodu pred svetom;
- d) da ne poznamo vseh pripomočkov, s katerimi se poviša vrednost in čast kmetijstva in mora ostajati naše kmetijsko gospodarstvo na najpriprosteji stopinji;
- e) da naši rokodelci ostajajo često priprosti in nevedni kruhoborci, mesto da bi se izučili naši obrtniki svojega poklica do vršenja in umetniški in da so vsled tega često tudi naši obrtniški izdelki priprosti, surovi, in malo vredni;

- f) da mora naša trgovina zaostajati za tujo konkurenco, ker često ne poznamo pripomočkov, ki pripomorejo do uspehov na sedanjem svetovnem trgu in se ne moremo povzdigniti do visoke trgovinske samostojnosti nasproti tujcem;
- g) da poznamo često le svoj slovenski jezik, a še tega ne govorimo čisto in dovršeno; da se ne moremo poučevati iz tujih knjig in časopisov, kar dobrega imajo in znajo drugi narodi, da bi posnemali koristno, a se izogibali škodljivemu.
- h) da moramo v raznih drugih gospodarskih, družabnih in kulturnih rečeh ostati na nižji stopinji pod tujci, ki nas vsled tega smatrajo za ljudstvo nižje vrste.

2. grešimo kulturno tudi:

ker zanemarjamo svoje zmožne ljudi, mesto da bi porabili njihovo, četudi manjšo zmožnost na raznih strokah svojega kulturnega dela. Nasledek tega je, da mnogi naš človek, ki ima živo veselje, delati za naroda čast in srečo, odstopi in se ne malokrat poda med tujce, ki so naši sovražniki, mesto da bi po svoje koristil narodu.

2. Kako grešimo Slovenci narodno nasproti drugim Slovanom?

Nasproti drugim Slovanom grešimo:

1. Ker nam ni mnogo do tega, da bi spoznali tudi druge narode slovanske: kako živijo, kako se razvijajo gospodarski in kulturno in da bi zvedeli, kako mislijo oni o nas;

2. ker premalo zahajamo v dežele nam sorodnih slovanskih rodov, kakor so Hrvatje, Srbi, Bolgari, Čehi, Poljaki in Rusi, da bi se ž njimi sprijaznili in ž njimi občevali in med njimi živeli;

3. ker ne skrbimo za to, da bi tudi ti sorodni nam narodi zahajali k nam in ostajali med nami;

4. ker se ne brigamo za to, da bi posneli pri teh rodovih, kar je posnemanja vrednega;

5. ker premalo ali celo nič ne občujemo ž njimi v gospodarskih rečeh, n. pr. da bi od njih kupovali ali jim prodajali;

6. ker se ne potrudimo, da bi se naučili še kateri izmed drugih slovanskih jezikov, da bi potem mogli čitati njih knjige in časopise in

bi spoznavali na ta način kulturno vrednost teh slovanskih narodov.

Nasledek temu je, da smo od teh nam sorodnih plemen popolnoma ločeni in jim odtujeni, tako, da skoro ne vemo za nje in oni ne za nas in da nam tujci toliko ložje škodujejo, ker nimamo prijateljske pomoči v sili in zaslombe pri sorodnih nam narodih.

3. Kako grešimo Slovenci narodno pred svetom sploh in zlasti pred onimi rodovi, ki nam želé in pripravljajo pogubo?

V tem oziru grešimo:

1. ker ne stojimo nasproti tujcem v vsakem oziru in vselej strogo na tem stališču, da smo **Slovenci** in nič drugega;

2. ker ne branimo nasproti tujcem svoje narodne časti, marveč pohlevno molčimo ali še soglašamo ž njimi, kadar nas zasmehujejo, bodisi v družbi ali drugače;

3. ker se trdovratno ne držimo svojega jezika, ako ni skrajna potreba, da govorimo tuj jezik, marveč se damo zavesti v občevanju s tujci, da govorimo njihov jezik;

4. ker v važnih zadevah, kakor so n. pr. razne volitve itd., zapuščamo svoje narodno, s l o-

vensko stališče in volimo ljudi, ki so nasprotniki našega naroda in slovenskega napredka in obstanka;

5. ker več občujemo z ljudmi tuje narodnosti, kakor bi bilo potrebno in jim hlapčujemo;

6. ker omogočujemo tujcem, da se naseljujejo med nami, s tem, da jim prodajamo svoj svet, da pridemo pri njih v dolgove in pustimo, da nam rubijo našo posest itd.;

7. ker puščamo tujcem, da odpirajo v naši domovini preveč svojih trgovin in obrti in začenjajo raznih drugih gospodarskih podjetij, kakoršnih bi lahko odpirali mi sami in si s tem škodujemo gmotno;

8. ker prevečkrat kupujemo stvari pri tujcih, katerih imamo na prodaj sami;

9. ker puščamo, da tujci zapostavljajo naš jezik v stvareh in na kraju, kjer je opravičen slovenski jezik;

10. ker zahajamo ali pošiljamo svojo mladino k tujcem se podučevati, mesto da skrbimo za svoj poduk v lastnem jeziku;

11. ker se navzemamo tujih navad, mesto da ostajamo pri svojih;

12. ker zahajamo sami preveč v dežele tujcev in se pustimo celo po tujcih zavajati, da zapuščamo svojo domovino in se selimo drugam, ondi pa radi popuščamo svojo narodnost in jo pozabimo.

Nasledek vsemu temu je, da se izgubeva in gine naš slovenski rod, naša čast, naše ime in naš jezik in naše bogastvo in da na mesto naših vrlin nastopajo tuje.

Vsi v predstoječih odstavkih naštetih grehi so toraj naši narodni grehi, — grehi, s katerimi grešimo zoper obstanek in čast našega slovenskega rodu.

S temi grehi smo tudi vsi Slovenci, eni manj, drugi več obteženi, — ves slovenski narod pa je v teh naših narodnih grehih podoben njivi, na kateri je polno slabega zelišja in plevela. Ali more zelo plevelna njiva obroditi lepih in dobrih pridelkov? Ne! Ali pa more naš slovenski narod ob tolikih naših narodnih grehih postati krepek, srečen in sloveč narod pred svetom? Tudi ne!

Kaj pa čaka nas, slovenskega naroda, naposled, ako se bodo naši prej naštetih narodni

grehi še množili, kakor se žal, godi, mesto da se jih očistimo? Kaj pa se zgodi naposled z žitno njivo, na kateri je zrastle več plevela, nego dobrega žita? Naj čitatelj na to vprašanje odgovarja sam!

Jaz le pravim: tako njivo zadene — kosa in tak **narod** zadene — smrtni meč.

Ali naj zadene naš ljubi narod — smrtni meč? Tega vender ne!

Toraj kaj storiti?

Jaz menim, zadnji čas je, da Slovenci vsi od kraja spoznamo svoje narodne grehe in spoznamo tudi gorjé, ki mora zadeti naš mili narod vsled naših grehov in da konečno spoznamo, da bi bilo zastonj kesanje, kadar bi prišli čez nas **najhujši** nasledki naših narodnih grehov.

In ali hočeš, ljubi moj kmetič v zadnji gorski vasi, ali hočeš spoznati, da je najhujši nasledek narodnih grehov ravno krvava vojska in vse gorje, ki pridere z vojsko vred čez narod? No, o tem več pozneje!

Vprašam, ali hočemo odvrniti te grozne nasledke od našega naroda slovenskega? Ako to res hočemo, odrecimo se zdaj že, zadnje leto tega čudnega 19. stoletja, vseh naših narodnih grehov — ali vsaj onih, katerih se nam

je odreči najložje! Stopimo Slovenci v novo, t. j. 20. stoletje očiščeni narodnih grehov in začnimo v novem stoletju **ново, čisto narodno življenje!**

Da pa to zamoremo, živeti nam bode natanjčno po narodnih pravilih, vzetih iz očiščenja narodnih grehov.

Ta pravila se glasé tako za posameznika, kakor za vse Slovence skupaj, sledeče:

I. Kako nam je živeti narodno med seboj?

1. Vsak Slovenec in Slovenka spoznaj in živi do smrti v tem spoznanju, da si **slovenskega** rodu in da **moraš živeti v zvestobi temu rodu do zadnjega dihleja!**

2. Govori vedno čisto slovensko besedo in prizadevaj si, če ne drugače, pa s pomočjo bolj izkušenih, otrebiti slovensko besedo vseh tujih besed in tujih jezikovnih „madežev“!

3. Govori s človekom tvojega slovenskega rodu vselej in povsodi jedino le svoj slovenski jezik!

4. Govori s Slovencem tudi v družbi tujih ljudij glasno in pogumno svoj slovenski jezik, enako kakor govorijo tujci vpričo tebe tudi

le svoj jezik. Ako ti bode to tudi včasih težko, pa se spomni, da grešiš zoper svoj narod, ako tega **ne** storiš!

5. Kadar se tujec spozabi tako daleč, da govori vpricho tebe zaničljivo o slovenskem narodu in jeziku, zavrni ga odločno in pogumno, ako pa ni drugače, obrni mu hrbet in zapusti rajši njegovo družbo, nego pa bi poslušal sramotenje tvojega rodu in jezika. Tudi tujec bi tako storil, ako bi ti sramotil njegov narod in jezik. Nikdar pa se ne spozablaj tako hudo, da bi še ti govoril zaničljivo o svojem narodu in jeziku!

6. Naša slovenska (krajevna in osebna) imena pišimo in izgovarjajmo vedno izvirno slovenski in ne pačimo jih po tuje. To je sramotno in smešno pred svetom! Ako nam ugaja nepopačena jed in pijača, ako imamo radi čisto zlato, srebro in bisere, koliko bolj moramo ceniti neskvarjena svoja imena!

7. Čitajmo le svoje slovenske knjige in časopise, k večjemu tudi druge slovanske, ako smo se naučili jezika. Drugih jezikov knjige in časnike čitajmo pa le v največji sili in le take, ki ne zaničujejo slovanskih narodov in ne povzdigujejo v nebo le svojega jezika

in rodu. Taki tuji spisi so nam škodljivi narodni strup in ogibajmo se jih!

8. Ni treba, da se družimo s tujci preveč, čeravno so včasih zelo prijazni in zabavni. Zlasti pa se ogibajmo zakonskih zvez s sovražniki našega naroda. Zakon in družina je podlaga vsakemu narodu. Prav nikdar pa ni mogoče živeti v hiši narodno, ako nam je tujec žena ali mož, marveč njega navzočnost moti na razne načine naše družinsko narodno življenje. Tudi ne jemljimo v svojo službo tujih služabnikov, kjer lahko dobimo slovenskih. Tudi ne hodimo k tujcem v službe, ako je le količkaj mogoče ostati pri domačih.

9. Spoštujmo v vsakem slučaju voditelje našega naroda, ako smo se prepričali, da nam hočejo zares dobro. Ako so v kakem oziru tudi pomanjkljivi, prezirajmo to in glejmo v njih le ono, kar je narodu koristnega! Kdor je na dobrega voditelja radi česar nevoljen, naj to opusti zaradi celega naroda, kateremu voditelj daruje svoje moči. Pravi voditelji so naši **stebri**, ki drže po konci ves narod; na teh stebrih **ne smemo majati!**

10. Učimo svojo mladino jedino le v slovenskem duhu! Učimo jo tako, da nikdar

in na nobenem kraju ne zataji svojega naroda in jezika! Vzgojimo jo na čisti slovenski podlagi! Naša mladina bodi naš slovenski biser, neomadeževan po tujstvu! Na naši mladini vsaj popravimo vse ono, kar se morda na nas več popraviti ne dá! Njo učimo čisto slovenščino, v njej utrdimo krepek čut slovenskega ponosa! Naša mladina bodi zlata zarja naše slavne bodočnosti! Iz naše mladine se dvigni še le **pravo solnce** slovenske slave!

Kako nam je živeti gospodarski?

1. Mislimo v enomer na to, kako obogatimo narodno, t. j. tako, da bo ves naš narod veljal pred svetom za **premožnega!**

2. Kar nas je kmetov, preudarjajmo noč in dan, na kateri način bi nam kmetija več nesla. Držimo take pridelke, ki so več vredni in za katere kupec najbolj poprašuje in ki so tudi za našo prehrano najboljši. V kolikor nam vse to samim ni znano, podučujmo se iz dobrih spisov in pri izkušencih. Vem, da se to vse že tudi godi pri nas; a vse še premalo, da bi ne bilo treba nič več opominjati.

3. Ako smo pridelali dobrih pridelkov, skrbimo tudi v enomer za to, da najdejo ti pridelki pot naravnost na veliki trg, kjer jih najdražje prodamo. Skrbimo, da imamo n. pr. v mestih zanesljivih **prijateljev**, ki oskrbujejo prodajo. Vedno bodimo poučeni o svetovnih cenah in vožnjih tarifah itd. Vse to izvemo iz knjig, listov in po domačih dobrotnikih, ki nam vse to povedo. Ako jih nimamo v vasi, pa jih pojedimo poslušat na shode. Tudi to vse se že godi, a le še premalo, prepočasi. Če ni drugače, pa stopimo v teh rečeh skupaj, pa skupno delajmo, z društvu in zadrugami. Ker je pri tem pa vedno treba nekaj denarja, ustanovljajmo po vseh krajih in naselbinah denarna društva, v katerih nabiramo lahko denar za kmetijsko-razprodajalne zadruge. Vse to se mora vršiti živo in pridno, potem pride veliko denarja k nam, z denarjem pa dobro življenje.

4. Svoja rokodelstva in druge obrti oskrbujmo le sami Slovenci, a med seboj se urimo, da bode vse popolniši. Vse si izdelujmo sami, ničesar kupovati pri tujcih, če tudi bi bilo to in ono boljše in lepše pri tujcu. Naša obrt postani **čisto slovenska!**

5. Naša velika skrb bodi, da imamo za vse svoje potrebe samo slovenskih trgovcev, ki so tudi čisti Slovenci. Hodimo le k njim vse kupit, a oni ne smejo **nikakor** dražje in slabšega prodajati, kakor tujci.

6. Učimo se na vse načine varčevati! Ne dajmo denarja proč, ako ni skrajna potreba! Ne pijančujmo in ne delajmo dolgov; ne pustimo prav nikoli, da pride naša posest na kant, vse poskusiti, **le tega ne!**

7. Kjerkoli mogoče, ustanovimo si svojih tovarn, četudi manjših. Posebno se zelo potrudimo, da se oživi naša domača **manjša industrija** razne vrste, a te poskusimo urediti tako, da bodo ustrezale tudi finemu ukusu. Ako tega ne moremo posamezno, stopimo tudi tu skupaj, podlago pa naj nam zopet ustanové denarne zadruge!

Kako nam je živeti družabno?

1. Na vsak način se prizadevajmo, da se izomikamo družabno in sicer tako v mestu kakor na kmetih. Otresimo se **surovosti!** Varujmo se vsakih sodnijskih kaznij: zaporov, denarnih

glob itd.; ne pravdajmo se! — Vse to je v nečast narodu! Čitajmo izobraževalne knjige, hodimo v izobraževalna društva itd. pa v splošnem skrbimo, da nastopimo lahko v vsaki olikani družbi. V splošnem živimo moralno in čedno!

2. S svojim rojakom bodimo vedno prijazni. Vzdržimo se proti svojcu zlasti vsaktere krivice, da ga tako ohranimo vedno narodu.

3. Ako je dosegel naš rojak odlično mesto in je koristen narodu, ne zavidajmo mu povzdige, ne zavidajmo mu uspehov v službi, trgovini in drugih, marveč veselimo se tega, saj z odličnostjo rojaka je pridobil na važnosti ves narod!

4. Izrabimo v splošnem vse lepe čednosti svoje v namen, da postanemo narod fin in v izgled drugim, sebi v spoštovanje.

Kako nam je živěti v splošnem kulturno?

1. Poslužujmo se v prvi vrsti kjer in kolikor mogoče, vseh šolskih pripomočkov v dosigo popolne šolske naobrazbe. Skrbimo na vse načine, da si pridobimo več potrebnih slovenskih

šol. Dasi smo Slovenci v tem še dokaj marljivi, vendar je resnica, da smo še premalo storili v tem oziru in da smo tu in tam celo dokaj popustljivi, kar se tiče šolskega pouka.

Mi Slovenci moramo v pogledu šolstva storiti sledeče:

- a) v vsaki večji vasi moramo imeti najprvotnejši šolski pouk (čitanje in pisanje), mladino pa moramo sami navduševati za obisk pouka;
- b) v srednje šole (gimnazijo in realko) pošiljamo več svojih otrok, kakor jih pošiljamo dosedaj. Ni pa potrebno, da bi moral vsak otrok naš dovršiti vseh sedem ali osem šol; to je le za one, ki so sposobni za višji poklic; manj sposobne vzemimo domov iz četrte ali pete šole, tudi iz šeste. Zelo prav mu bode prišla šolska izobrazba na kmetiji, ker je izšolan duh bolj bister za vse. Na Nemškem, Francozkem, Angležkem itd. je malo kmetov, ki bi ne bili študirali realke ali gimnazije. A ne samo to; taki posestniki in očetje, ki imajo šole, postanejo tudi nekaki domači učitelji svoje mladine, s čemer se veliko prihrani občini

in državi. Ako posamezni stariši ne morejo, mora se tako urediti, da občina skrbi za stroške; vsaka občina bi morala dati v srednje šole nekaj dečkov; saj bodo isti potem celi občini v korist!

- c) v visoke šole pa dajmo le zelo nadarjeno mladino, ker škoda je toliko denarja za malo nadarjene otroke, kolikor stane visoko-šolski pouk. Le visoko nadarjeni visokošolci so potem pravi voditelji naroda in njega slava;
- d) one svoje otroke, ki kažejo posebno veselje do kmetijstva, dajmo v kmetijske šole, kajti ondi izvedo za vse prave pripomočke, s katerimi se povzdigne kmetijsko gospodarstvo na najvišjo stopinjo;
- e) rokodelske učence pošiljajmo od kraja vse v slovenske obrtne šole; kajti v teh šolah se izučé rokodelstva "fino in umetniški in postanejo kakor mojstri potem sami pravi **profesorji** svojih učencev. Po nekod se to pri nas že stori, a ne še zadosti;
- f) Pustimo za trgovino namenjene otroke v trgovinske šole, da se ondi izurijo v

vsem, v knjigovodstvu, računstvu itd., da postanejo dovršeni trgovci in povzdignejo našo trgovino;

g) Ne opuščajmo nobene prilike, da svoje otroke v šolah damo učiti se tudi tujih svetovnih jezikov, kateri so velik dar za človeka v življenju. A učijo naj se ne le jezika naših narodnih sovražnikov, marveč tudi onega naših prijateljev!

h) V splošnem pa nam bodi skrb za to, da pošljemo več svojih nadarjenih sinov tudi v tehniške in umetniške šole, ker Slovenci imamo zelo malo tehnično izobraženih sinov in tehnika ter kemija se zelo potrebuje v naših časih, ko je treba različnih inženerjev itd. A tudi svoje nadarjene **hčere** pošljimo v šole, da se izuče vsega, kar koristi ženski in povzdiguje naš dom. Pošljimo svoje hčere v gospodinjске in druge izobraževalne šole! Tudi v tem pogledu bi morale biti v skrbi občine!

2. Ne odrivajmo svojih kakorkoli kulturno zmožnih ljudij, marveč bodi nam dobrodošel vsak, ki količkaj pripomore h kulturnemu

delu. Osebnosti ne poznamo, vsak naj nam velja toliko, kolikor stori za narod!

II. Kako nam je živeti narodno nasproti drugim Slovanom?

1. Skušajmo pri vsaki dobljeni priliki spoznavati se z drugimi slovanskimi narodi!

2. Kolikor mogoče zahajajmo v dežele drugih Slovanov in sklepajmo ž njimi prijateljstvo, stopajmo ž njimi v **zakonske zveze** in se naseljujmo med njimi — vse to v boljše spoznavanje in v oživiljenje bratske ljubezni!

3. Odpirajmo tudi mi drugim Slovanom vrata v svojo domovino, da se selijo k nam, da delajo pri nas in živijo med nami!

4. Kar imajo drugi Slovani lepega in dobrega, posnemajmo, naj si bo v knjigi ali v življenju!

5. Kolikor dopuščajo razmere, stopimo z drugimi Slovani v trgovinske in drugače gospodarske zveze. Kupimo od njih, kar imajo dobrega za nas in prodajajmo i mi njim, kar jim dopade pri nas.

6. Učimo se kolikor mogoče drugih slovan-
skih jezikov in čitajmo njihove časnike in knjige.
Ako živijo med nami drugi veščji Slovani, pro-
simo jih, naj nas učijo svojega jezika.

III. Kako nam je živeti nasproti tujim in nam sovražnim narodom?

1. Nasproti tujcem bodimo prijazni, a resni
in odločni in ne pozabimo njim nasproti **nikdar**,
da smo Slovenci!

2. S tujci govorimo često le svoj slovenski
jezik, ako tudi oni obdrže svojega. Le, ako
se poslužujejo tudi oni našega jezika, govorimo
ž njimi njihov jezik. To je sicer trda zahteva,
a je pravična in noben pravičen tujec nam
tega zameril ne bo.

3. V vseh političnih rečeh se vedno trdno
držimo svojega slovensko-slovanskega sta-
lišča. O volitvah dajmo svoj glas le domačinu
in takemu, o komur znamo, da ljubi naš narod
in ki dela za njega napredek. Tujcu ne pustimo
v ničemer veljati, kar je v našo skodo; posebno
ne dajmo nobenega novca za tuje politične na-
prave, društva, šole itd. s katerimi delajo zoper

naš narod. Tako tudi oni spoznajo, da smo vredni njihovega spoštovanja.

4. Ne metajmo se tujcem suženjsko pod noge, tudi ako smo v svoji domovini v njihovi službi, mislimo le vedno ponosno na to, da smo mi na svoji zemlji, oni pa so le priseljenci v naši domovini.

5. Ne prodajajmo tujcem **za nobeno ceno** svoje zemlje! Kolikor se pa že nahaja slovenske zemlje v tujih rokah, prizadevajmo si, da jo dobimo zopet nazaj. Ako bi imeli tudi kak dobiček pri prodaji, je pa veliko večja škoda za ves naš narod, ako se nam naselijo tujci. Zlasti pa se z vso skrbjo ogibajmo nevarnosti, da bi se pri tujcih kakorkoli zadolžili, ker nam potem lahko zarubijo posest.

6. Ni dopuščati, da bi tujec odpiral na naši zemlji preveč svojih podjetij, trgovin itd., ker nam s tem pobere vse najboljše vire dohodkov, ki morajo biti naši. Tudi ni dajati tujcem več zavetja, kakor je skrajno potrebno. Ker navadno zdaj tujci ne mislijo dobro z nami.

7. Pri tujcih nam je le tedaj in takih rečij kupovati, katerih Slovenci nimamo na prodaj.

8. Na nobenem kraju v naši domovini in po nobeni ceni ne smemo dopustiti, da bi se odrinil naš jezik, bodisi na javnih napisih, v uradu, šoli, v družbi ali kjer si bodi! Marveč moramo, kjer se nam ta krivica dela, z **vsemi sredstvi** neprenehoma siliti na to, da se ista poravna.

9. Nikdar, ako je količkaj mogoče, ne pošiljajmo svojih otrok v šolo k tujcem in ne drugače v tujo vzgojo. Skrbimo temveč, da ima naša mladina vsakteri pouk v slovenskem jeziku!

10. Ogibajmo se tujih navad in običajev in ostajajmo rajše pri svojih! Tako v gospodarskih, kulturnih ali družabnih rečeh.

11. Ne hodimo preveč v dežele tujcev! Ako se moramo že seliti iz svoje domovine, selimo se rajše k Slovanom, ki imajo dosti sveta za nas. V tem oziru moramo tudi že enkrat začeti misliti **narodno**! Najboljše pa je, da ostanemo doma in s pridnostjo in varčevanjem ohranimo svoj dom. Tujci si prizadevajo, da bi nas spravili iz domovine in naš narod na ta način oslabili, zato je toliko tujih agentov,

ki spravljajo naše ljudstvo v Ameriko in drugam.
Bodimo previdni!

Vse tu našteto, dragi čitatelj, je od velike važnosti. Marsikaj se na prvi pogled vidi, kakor da bi bilo nemogoče izpolniti, ali celo, kakor bi se hotela delati s tem komu krivica. Vender ob natanjčnem preudarku pridemo do spoznanja, da je izvršljivo vse. In izvršiti se vse to mora, ako kočemo postati neodvisno in samostojno ljudstvo v vsakem oziru. Le samostojni narodi imajo veljavo pred svetom, o odvisnih se ne govori, ker so hlapci. Ali hočemo še nadalje biti sužnji drugih? Tega ne smemo, ako hočemo, da nas ne dohiti nevarnost, ki je namenjena vsem suženjskim narodom, nevarnost, da izginejo iz sveta.

Kako bo z vojsko ?

Vidi se, kakor bi imelo biti konec tega stoletja in začetek novega v samih krvavih vojskah. Že nekaj let sem se unemajo posamezne vojne, zdaj tukaj, zdaj tam, pa zopet utihne in zopet zagrmi, pa na drugem kraju. V kratki dobi desetih let smo imeli na svetu že polno vojska; v Abesiniji so se bili Italijani s črnim cesarjem Menelikom, ob gorenjem Nilu v Afriki so se bili Angleži z rodovi Mahdistov, v Aziji so se zgrabili Kitajci in Japonci,

na otokih Kuba in Filipine je bila huda vojna med Španijo in Ameriko, ki še zdaj ni ponehala, na Kreti so se bili Grki in Turki, v južni Afriki se še bojujejo Angleži in Buri; vmes pa je bilo polno različnih ustaj in preteпов po daljnih drugih krajih, — zdaj pa se pripravlja silna vojska doli na Kitajskem, katera vojska preti postati jako nevarna za vso Evropo, ako se ne posreči učenim glavam diplomatov, zadušiti jo, predno vzplamti v nevarni svetovni požar.

Vse te vojske so bile in so — daleč od nas, silno daleč. Toda tudi zelo oddaljeni ogenj se lahko zanese, ako potegne taka sapa...

Zato ni prav nič odveč vprašanje: ali se je bati, da pride krvava vojska tudi k nam?

Človek bi rekel: da in tudi ne, bati in ne bati se nam je vojske.

Tu je treba najprej vedeti, za kaj so vojske in iz katerih uzrokov nastanejo.

Mogoče je, da so vojske posledica dobičkaželjnosti posameznih ljudij ali tudi celih držav, — resnica pa je in ostane, da so **kazen za greh**. Države ali narodi grešijo zoper svoj obstanek in za ta greh jih zadene kazen krvave vojske. Vojska je toraj kazen za narodne grehe in vojska je nekaj strašnega. V malo urah zamore

uničiti vojska v naših časih s svojim strašnim orožjem, kar so ljudstva zgradila s stoletnim trdom. To se bo pokazalo posebno zdaj na Kitajskem. Kitajci so posebno grešili zoper svoj narod, ko se niso znali varovati pred — evropsko, vse prodirajočo kulturo. Pred to kulturo pa bi se bili obvarovali najložje na ta način, da bi bili dosti zgodaj sprejeli to kulturo in jo upeljali v svoji domovini. Ker te kulture niso hoteli sprejeti z lepa, morali jo bodo sprejeti z grda, prisiljeni po krvavi vojski in velikih izgubah.

Tako je tudi povsodi: narod, ki greši zoper kulturo in jo zanemarja, greši zoper svoj obstanek in iz tega pride nevarnost. Kulturni narodi hočejo vzeti v posest manj kulturne.

Kakor smo videli, grešimo tudi Slovenci in Slovani zoper svetovno kulturo, zato nam naš narodni greh lahko prinese nesrečo.

Da moj cenjeni čitatelj to bolje razume, treba pojasniti.

Mi Slovenci v tem, ko grešimo narodno, ne mislimo prav nič na kake hujše nasledke svojih narodnih grehov, marveč grešimo neskrbno dalje, kakor bi bilo vse to brez pomena. Mnogo

je med nami že tudi takih narodnih grešnikov, katerim bi se naš narod niti več ne smilil, ako bi ga tudi pokončal sovražnik z ognjem in mečem; — da, morda je celo takih med nami, ki bi sami potegnili meč zoper svoj narod. Mnogo je pa tudi taci^h zaslepljencev, ki menijo, da ne škodujejo prav nič svojemu narodu, ako prepuščajo tujcu vse: svojo zemljo, svoj jezik, svoje pravice, sami pa pasejo lenobo — z lačnim trebuhom.

Kakor stoje stvari zdaj na Slovenskem, je resnično, da mi Slovenci, posebno na mejah naše domovine, nismo več sami svoji gospodje, marveč gospod je na severnem koncu N e m e c, na južnem pa Italijan. V teh krajih so šole, uradi, trgovina, celo obrt itd., že skoro popolnoma v tujih rokah in naš narod tukaj le še hlapčuje tujcu. Edino kmečki stan je tukaj še nekako v slovenski posesti, toda tudi ta se že pogreza v tujstvo. Kar pa je zelo žalostno v teh krajih, je to, da velik del našega ljudstva že zapušča svoj jezik in govori tujega in da niti več ne spoštuje in ne ljubi svojega naroda in se tega najmanj ne zaveda. Ako se hoče stvar prav vzeti, so Nemci na severu, a Italijani na jugu naše domovine že postavili prav daleč svoje mejnike

notri na naša tla. In vsega tega so krivi v teh krajih slovenski narodni grehi, ki so krivi, da se naš rod **umika** pred tujci. Ne dosti bolje je tudi v sredi naše domovine; tudi tukaj nismo več sami svoji gospodje. In enako kakor Slovenci, grešijo tudi drugi avstrijski Slovani, Hrvatje, Rusini, Poljaki in tudi Čehi. Te grehe pa hočejo tujci izkoristiti za se in kratkomalo vzeti v posest zemlje vseh nas avstrijskih Slovanov.

Jaz pravim, da to hočejo in prosil bi vse brate Slovane, kar nas je v tej državi, naj se ne varajo, da bi menili drugače!

Tujec pa bo hotel dovršiti še z vojsko, kar pripravlja v mirnem času!

Kaka pa bo ta vojska zoper nas Slovane? Reči moram: čudna, zelo čudna. Treba je dobro premisliti: **ta vojska bo zelo čudna!**

Nam Slovencem seveda ne bo rapovedal vojske noben sovražnik, ker nismo samostojna država, ako bi to bili, že davno bi imeli vojsko na vratu! Toda mi smo pod varno streho Habsburško. Kdor bi se hotel vojskovati zoper nas ali nas celo pokončati z ognjem in mečem, moral bi toraj napovedati vojno naši Habsburški državi. Cenjenega čitatelja prosim, da prav pazno sledi tem stavkom.

V naši državi so zelo zapletene reči, znamenje, da državni zbor, toraj kraj, na katerem se delajo postave, — že stiri leta nič ne dela, da se že štiri leta ni sklenila nobena postava in vse to zavoljo velikih sovražnikov, ki jih imamo Slovani te države.

V celi Evropi je naša država **edina**, ki **tako** počiva! To niso majhne reči, to ne pomeni **nič dobrega!** Zasukalo se je tako nevarno, da danes ne vemo, kaj prinese jutršni dan. Vse to pa radi tega, ker smo v tej državi Slovani, ker imamo v tej državi največ sveta Slovani in zavoljo naših narodnih grehov, s katerimi smo privabili k sebi tujca, ki hoče **imeti** zdaj ta naš svet.

Lahko mu to ne bo, računati mu je treba na vse strani, predno potegne črno kroglo. Misliti mora na to, da bi mu utegnilo izpodleteti, da bi celo izgubil v vojski, mesto pridobil, zato tako dolgo čaka in ugiba; — zato tiste navidezne prijateljske zveze.

Leta 1866. smo imeli vojsko z ravno tema dvema sovražnikoma, z Nemcem in Italijanom; tudi takrat smo bili v ognju Slovani, — na jugu Slovenci, na severu Čehi. Izgubila je takrat naša država lepo deželo Benečijo in izgubila je

vojno na Češkem; a govorilo se je, da je te izgube zakrivilo — neenako orožje, ker naše hrabre armade bi drugače ne bile podlegle nikoli.

S tema dvema sovražnikoma bomo imeli toraj zopet najprej opraviti. Ta dva sovražnika toraj samo čakata na priliko, da bi druge prijateljske države bile zapletene v kako vojno tako, da bi nam ne mogle priti na pomoč, potem bi mi dobili z nova vojsko z Nemčijo in Italijo.

Katere pa bi bile te prijateljske države? No, morda Rusija in balkanski Slovani...?...

V Avstriji pa so še druge reči. Danes se je med nekimi Nemci, ki žive tudi v naši državi, in med nekimi Italijani, zbudila neka posebna zavest. Ti Nemci vlečejo z Nemci v nemški ali pruski državi in bi se radi ž njimi združili v eno skupino, Italijani pa zopet vlečejo z Italijani v italijanski državi in bi se radi ž njimi združili pod eno, italijansko, skupino. Ako bi imeli toraj vojsko z Nemci in Italijani, ali bi se ne moglo n. pr. zgoditi, da bi avstrijski Nemci ne hoteli streljati na pruske Nemce in avstrijski Italijani ne na one Italijane? Eni kakor drugi bi lahko rekli: na svoje **brate** ne bomo streljali in potegnili bi morda ž njimi,

— tudi tako izdajstvo je mogoče! Tedaj pa ostanemo le še Slovani sredi med Nemci in Italijani in kaj bi se potem z nami zgodilo, to ni težko uganiti. Taka vojska mislim, bi bila še hujša, kakor s Turkom, ker bi iz nje ne prišel živ le eden avstrijski Slovan. — In tega se nam je bati, prav **zelo** se nam je tega bati, kajti stvari se v tem smislu prav resno pripravljajo. To čitamo in slišimo vsak dan.

Zdaj pa naenkrat nastane drugo vprašanje: kaj bi storili drugi naši slovanski bratje, ako bi nas videli v taki stiski? Ali bi nam prihitali na pomoč: Rusi, Poljaki, Srbi, Bolgari, Črnogorci? Ali je med njimi toliko slovanske zvesti in ljubezni do bratskih narodov? In ako bi prihitali? Ali bi se ne unel še le potem strašen boj in po vsej Evropi? Kajti ni izključeno, da bi n. pr. Nemcem, ako bi bili oni v kaki nevarnosti, prihitali na pomoč njih nemški bratje s celega sveta skupaj. In Nemci po vsem svetu so narodno zelo zavedni ljudje in v vojnih rečeh zelo izurjeni. Kajti oni imajo povsodi svoja velika telovadna, strelna in vojna društva, v katerih se urijo v orožju, vse to z namenom, da prihite na pomoč svojim bratom, ako bi bilo treba. Niso pa tako izurjeni Slo-

vani. Ako bi prišlo tako daleč, potegnili bi ta vihar še mnogo drugzega za saboj in vse to se popisati ne da.

Države se trudijo, da bi tako nesrečo odvrnile, ne morejo pa zabraniti onim, ki **hujskajo** na to, da bi ne hujskali in zato nevarnost raste. Tujci pa ne počivajo tudi med drugimi Slovani. Oni hočejo tudi naše brate zapeljati tako daleč, da bi se ne zavedali slovanske dolžnosti, namreč: priteči na pomoč svojim bratom v sili. Kakor pri nas, tako delajo tujci tudi pri drugih Slovanih na to, da jih oslabé gospodarski, narodno in kulturno in jim tako zvežejo roke. To je politika tujca, da bi potem vse Slovane lahko pokončal: ali vsak slovanski narod posebej, ali pa vse Slovane skupaj v eni veliki vojski.

To je edini namen tujčev in tega njegovega namena ne smemo spustiti ne en trenotek izpred očíj! Kdor koli med nami misli o tujcih drugače, oni ne pozna politike in se moti!

Kdaj misli tujec izvršiti ta svoj namen, to je njegova skrivnost, **naenkrat** nas utegne prehiteti z vojsko, na to moramo biti pripravljeni zlasti mi avstrijski Slovani.

On le misli na to, da bi njegov napad ne bil zastonj, — on se boji samo tega, da bi zamogli vsi Slovani, ki živimo tesno skupaj na zemljah od Urala do Triglava, od Krkonoš in do Balkana, pritisniti in uničiti njega, predno bi on uničil n a s. On svojo politično mrežo plete tako, da bi nam zmešal štreno, zato čaka.

Mi pa se ne smemo zanašali na to čakanje, ampak biti moramo **na straži** z bistrim očesom! Mnogi od nas niti ne vedó, kje je ognjišče nevarnosti, zato mnogi mislijo, da je morda na — Balkanu, v Bolgariji, Srbiji ali Macedoniji. Temu ni tako. Ondi brani mogočna Rusija.

Največja nevarnost je pri nas v Avstriji. Ako pa pogledamo še globočje v te skrivnosti, zagledamo, da je največja nevarnost **prav v naši slovenski domovini!!** Prav na Slovenskem se utegne pričeti velika evropska vojna in prav mi Slovenci bodemo provzročili to vojno — z **svojimi narodnimi grehi.**

To pa je tako razuměti.

Na jugu naše domovine so reči tako na koncu, da se vsak trenotek lahko uname. V primorski pokrajini se pripravlja. V to pokrajino silijo Italijani in bi jo radi na vsak način imeli. V bližnji Italiji je strašna revščina.

Veliko tisoč Italijanov je že zdaj na naši zemlji. V Trstu samem je že blizo **40.000** Italijanov iz Italije, ki so se tukaj utaborili in odrinili naše ljudstvo od trgovine, od služb itd. itd. Ali še več bi jih rado prišlo, ker se tukaj bolje živi, kakor v Italiji, toda naš slovenski v Primorju naseljeni narod jim je še na poti, jih še nekoliko zadržuje. Lahko se pa pripeti, da nekega dne to ljudstvo ne bo več prašalo po primorskih Slovincih, ampak da bo udrlo na našo stran in se po sili hotelo polastiti zadnje skorijce našega kruha, — lakota je huda reč.

Ta pa se tem prej zgodi, čem več ima italijansko ljudstvo na naših tleh ljudij, ki bi jim radi dali kruha, ki bi jih radi spustili na to stran.

Ti ljudje na naši strani so seveda Italijani, a med temi je že več tisoč Slovencev, ki so se odpovedali svojemu jeziku in narodu in so že potegnili z Italijani. In ti ljudje so naša nesreča, ti ljudje, ki celo vabijo one Italijane, naj pridejo.

Ali ako bi prišli oni v velikih trumah na našo stran z orožjem in bi nas napadli in bi nas hoteli pregnati od svoje zemlje, takrat bi

naše avstrijsko vojaštvo moralo nastopiti, potem pa je krvava vojska tu!

Tu bi se toraj **začelo. V tem je iskra vojne.**

V tem se tudi pozna politika tistih, ki hočejo pokončati Slovane. Prebrisana politika! Ta politika je najprej izstradala Italijo in njeno ljudstvo in tega lačnega ljudstva se hočejo poslužiti, da ž njim začnó vojno. Dobro so si izmislili! Tu bi se toraj pričelo, potem bi šlo dalje; sever države naše, kjer stojé nasproti severnim Slovanom enako sovražno druga tuja ljudstva, bi bil potem **naenkrat v plamenu.** In kaj potem in potem in še potem? Omenil sem že poprej, kaj bi bilo, ako bi druge prijateljske države ne prišle na pomoč — Avstriji.

Vse to leži kar pripravljeno in se komaj prikriva! Mi pa moramo spoznati svojo nevarnost, kakor mora poznati bolnik svojo bolezen, da še ozdravi, ako mogoče. Mi Slovenci tu doli moramo to v prvi vrsti jasno videti in ta nevarnost naj nam ne gre izpred očíj. **Vsi** mi moramo biti poučeni o tem.

Kajti za nas Slovence bi bila ta vojska najprej strašna nesreča, ker bi naša domovina bila v **najhujšem ognju**, v katerem bi nam bilo uničeno vse.

Tako stoji z vojsko: nevarnost je blizo, zelo blizo, — nevarna hujskanja so na jugu in severu čedalje očitnejša. In to so dokazane reči! Kadar pa se začenjajo prikazovati take reči, takrat tudi vojska ni več daleč. Prav tako se je godilo tudi na meji med Nemčijo in Francozko, predno je bruhnila vojna leta 1870.

Toda zdaj nastane zadnje vprašanje:

Ali pa je še mogoče odvrniti bližajočo se vojsko? Ali je mar že prepozno? Ne! Še je mogoče odvrniti nesrečo. To pa je ležeče samo na nas avstrijskih Slovanih. Mati Avstrija se nam tega ne upa naravnost reči, ker je preponosna, toda upa, da spoznamo to sami, upa, da spoznamo, da smo **mi** njeni rešitelji, mi, njeni Slovani, kakor smo bili že večkrat v prejšnjih časih.

Mi Slovenci od svoje strani zamoremo zavrniti nevarnost edino le s tem, ako se odpovemo vsem svojim narodnim grehom in krenemo hitro na pot čistega narodnega življenja. Predaleč že smo pustili tujca na našo posest, prehudo smo se že ponižali pred njim, zato si toliko upa. Marsikdo morda poreče: Ni mogoče! Lahko je svetovati, težje storiti. Vse res, ako pa je lahko grešiti, mora biti tudi

lahko — ne grešiti. Držimo se edino le narodnih predpisov, — vse drugo pride potem samo ob sebi. Saj le ob **zanemarjanju** narodnih dolžnosti je prišlo tako daleč, da nas že drži tujec za vrat!

Zato hitro nazaj, dokler ni **prepozno!** Pokažimo tujcu, da **ljubimo** svojo domovino in svoj narod, da se ne pustimo poklátí od njega v krvavi vojski in požgati, porušiti svojih dragih domov in da si ne pustimo vzeti svoje domače zemlje! Nad nami se ne sme vresničiti to, kar se je vresničilo na onem kmetiču v gorski vasi, nam ne sme zaklicati tujec na našem pragu: »Proč! Poberite se! Ker niste znali braniti svojega doma, ga tudi **vredni** niste!«

Ne, to se ne sme zgoditi!

Mi ne smemo biti krivi krvave vojske, mi dobri Slovenci, še manj pa, da bi zavoljo naših narodnih grehov trpeli po krvavih, enkrat razpaljenih, vojnah **vsi evropski narodi**. Zares, potem bi bili mi vredni, da nas prekolne ves svet, rekoč: »Prokletstvo na vas! Z vašo **nevednostjo** ste zakrivili to strašno nesrečo, z vašo nevednostjo, ker niste razumeli zatreti **prve iskre**, ki je tlela v **vaši domovini!**«

Slovenci! Rodni mi bratje in sestre! Ali veste, kaj je to: prokletstvo vse Evrope?!

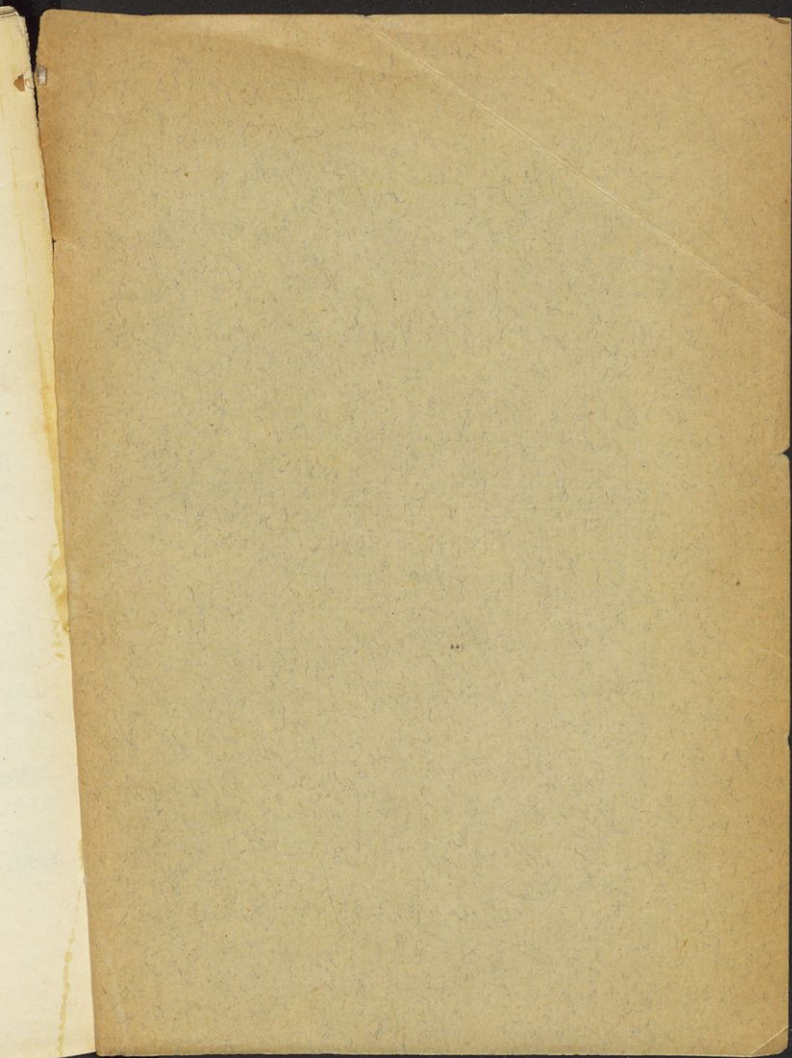
To da naj bi zadelo nas, zavaljo naših narodnih grehov?! O nikdar, nikdar!! Zato se odpovejmo rajši tem grehom, odpovejmo se najmanjši narodni napaki, dokler ni — prepozno! Zastonj bi potem obupavali, zastonj se kesali, ker izgubljeno bi bilo za — vselej!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000441997

Cena 25 novč.